

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРА НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Задорожнюк Н.О.

Одеський національний політехнічний університет

Доведена актуальність і важливість дослідження банківського сектору. Виділено особливості банківського сектору України та розглянуто його структура. Проаналізовано структури доходів і витрат банківського сектору України. Виділено низку сучасних проблем банківського сектору України. Визначено перспективні напрямки розвитку банківського сектору України.

Ключові слова: банківський сектор, національна економіка, структура, проблеми, перспективи розвитку, фінансові показники.

Постановка проблеми. У сучасних економічних умовах ефективність функціонування банківського сектору впливає на розвиток не тільки фінансово-економічної системи держави, а й забезпечує фінансову стабільність національної економіки в цілому. Враховуючи процеси глобалізації та лібералізації фінансових ринків, а також зростаючий попит споживачів фінансових послуг підвищується увага до банківського сектору як з боку науковців, так й з боку керівництва банківських установ різних рівнів управління. Все це обумовлює особливий інтерес до банківського сектору України, а саме, збільшується кількість досліджень цього сектору та здійснюється постійний пошук стратегічних рішень для забезпечення його розвитку. Тому питання, пов'язані з розвитком банківського сектору національної економіки України є актуальними, мають важливе значення та вимагають детального вивчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з досліджуваної проблеми дозволив виділити багатьох вітчизняних науковців, праці яких присвячені дослідженням банківського сектору України. Так, економічний аналіз стану та розвитку банківської системи України розглянуто у працях Лобозинської С., Довгань Ж., Скоробогача О., Диби М. [1-4]. Структура банківського сектору, методологічні складові ефективного його розвитку та його взаємодія з реальним сектором національної економіки досліджено у роботах Стойки С., Семенюги А., Єпіфанова А., Рички М., Реверчука О., Крилової В. [5-10]. Дослідження інноваційних стратегій у банківському секторі України та вплив фінансових інновацій на ризики банківської діяльності можна знайти у працях Пантелєєвої Н., Васильченко К. [11-12].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз наукових праць з досліджуваної проблематики свідчить про необхідність постійного оновлення розгляду сучасних проблем банківського сектору України та пошуків шляхів їх вирішення, а також забезпечення розвитку цього сектору національної економіки.

Мета статті. Проблематика, яка досліджується у роботі, зумовлює постановку таких ключових цілей: виділення сучасних проблем, які дестабілюють банківську сферу й знижують ефективність її функціонування та визначення перспектив розвитку банківського сектору України.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до сучасних світових тенденцій фінансового ринку банківський сектор виходить на якісно новий рівень функціонування, що спонукає до його аналізу та виявлення особливостей його структури в Україні.

Банківський сектор – це важлива складова національної економіки будь-якої країни, а для Укра-

їни – особливо. Доцільно виділити особливості банківського сектору національної економіки України:

- охоплює специфічну діяльність, яка пов'язана з грошово-кредитною сферою та дотримання вимог «банківської таємниці»;

- динамічність поведінки банківських установ;

- здатність до саморегулювання і саморозвитку;

- складність системи взаємозв'язків;

- велика кількість складових елементів банківського сектору, які однаково націлені на максимізацію прибутку та підвищення ліквідності;

- активне впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій при обслуговуванні клієнтів;

- постійний пошук нових ідей для забезпечення інноваційного розвитку.

Досягнення економічного ефекту у банківському секторі залежить не лише від внутрішнього середовища – взаємодії між окремими банківськими установами як елементами цілісної банківської системи, а й від зовнішнього – економічних та політичних умов, що склалися у країні. Тому фактори як внутрішньої, так і зовнішньої середовища обов'язково слід враховувати при дослідженні банківського сектору України на сучасному етапі.

Особливої уваги потребує розгляд структури банківського сектору національної економіки України, що відображено у таблиці 1.

Аналіз даних таблиці 1 свідчить про збільшення кількості банківських установ за період 2011-2013 рр., головним чином приватних. При цьому кількість банків контролюваних центральними органами державного управління теж має тенденцію до збільшення.

Для більш глибокого аналізу банківського сектору України доцільно розглянути його структури доходів і витрат починаючи з двох останніх кварталів 2013 р. та на сьогодні, що наведені у таблиці 2.

В цілому, аналіз даних таблиці 2 свідчить про доволі незначні зміни у структурі доходів та витрат за досліджуваний період. Однак, слід відзначити, що всі доходи банківських установ незначно збільшились (у середньому на 1%), крім торгових, що поступово знижуються. При цьому збільшуються витрати резервування та незначною мірою – операційні витрати.

Таким чином, можна зробити висновок, що сьогодні український банківський сектор знаходиться у складному становищі: знижується прибуток, збільшується рівень банкрутства, ведеться «боротьба» за клієнтів, тощо. Однак, не зважаючи на ці негативні тенденції цікаво та доцільно виділити такі банківські установи, які постійно укріплюють свої позиції у банківському секторі України (таблиця 3).

Таблиця 1
Структура банківського сектору
національної економіки України

Основні показники	Значення по роках			Відхилення 2013/2011	
	2011	2012	2013	Абсолютне	Відносне, %
Кількість банків, включених до Державного банківського реєстру	198	176	183	-15	92,42
Загальна кількість функціонуючих банків, що складають банківський сектор України, з них:	176	176	181	+5	102,84
Кількість контрольованих центральними органами державного управління	5	5	6	+1	120,00
Кількість приватних банків	171	171	175	+4	102,34
Кількість банків, що знаходяться в режимі ліквідації	21	22	23	+2	109,52
Доля приватних банків у банківському секторі, %	97,16	97,16	96,69	-	99,52
Доля неефективних та / або неліквідних банків у банківському секторі, %	11,93	12,87	12,71	-	106,5

*Складено та розраховано за даними [13]

Таблиця 2
Аналіз структури доходів і витрат
банківського сектору України

Статті доходів та витрат банківського сектору України	Значення, 2013 р., %		↑ або ↓, %	Значення, 2014 р., %		↑ або ↓, %
	III квартал	IV квартал		I квартал	II квартал	
ДОХОДИ						
Процентні	78,3	77,8	-0,5	72,0	73,0	+1,0
Комісійні	14,9	15,0	+0,1	13,3	12,3	+1,0
Операційні	2,6	2,6	0	3,2	4,3	+0,9
Торгові	1,7	1,9	+0,2	9,0	8,0	-1,0
Інші	0,8	0,7	-0,1	0,6	0,8	+0,2
ВИТРАТИ						
Процентні	49,6	49,3	-0,3	41,2	40,5	-0,7
Адміністративні	24,5	24,4	-0,1	18,8	18,7	-0,1
Резервування	15,2	15,8	+0,6	33,7	34,7	+1,0
Операційні	7,3	7,1	-0,2	4,0	4,2	+0,2
Комісійні	2,4	2,4	0	2,0	2,0	0
Податок на прибуток	1,0	1,0	0	0,3	-0,05	-0,35

*Складено та розраховано за даними [14]

На основі даних таблиці 3, відповідно результатам різних фінансових показників можна виділи-

ти лідерів банківського сектору України станом на 1 квартал 2013 року: Дельта, Приват та СБ Росії. Однак на сьогодні, у зв'язку з поглибленням економічної та політичної нестабільності у країні ці результати можуть відрізнятись, що спонукатиме аналітиків, фінансистів та науковців к подальшим дослідженням.

Таблиця 3
Лідери банківського сектору України станом на 1 квартал 2013 року

Фінансові показники	Банки-лідери		
	1 місце	2 місце	3 місце
1. Приріст активів, млрд. грн.	Дельта (4,90)	Приват (2,50)	СБ Росії (2,50)
2. Приріст капіталу, млн. грн.	Приват (659,00)	Укргазбанк (424,00)	РБ Аваль (421,00)
3. Нарощування КП фізичних осіб, млрд. грн.	Дельта (2,08)	Приват (1,24)	СБ Росії (0,13)
4. Приріст КП юридичних осіб, млрд. грн.	Приват (6,10)	Надра (2,00)	Альфа (1,70)
5. Приріст коштів фізичних осіб, млрд. грн.	Дельта (2,80)	Ощадбанк (2,70)	СБ Росії (1,80)
6. Приріст коштів юридичних осіб, млрд. грн.	Дельта (2,70)	Укргазбанк (1,30)	Надра (1,10)
7. Прибутковість, млн. грн.	Приват (624,00)	Правекс (598,00)	Укргазбанк (446,00)
8. Приріст ЧКД, млн. грн.	Дельта (302,00)	Альфа (64,00)	CityCommerce Bank (47,00)
Середній рейтинг	Дельта	Приват	СБ Росії

*Складено за даними [14]

При розгляді структури банківського сектору національної економіки України слід зазначити, що повільно зростає кількість банків, що знаходяться в режимі ліквідації, що свідчить про необхідність виявлення проблем банківського сектору, що знижують ефективність роботи його складових.

Сьогодні, розвиток банківського сектору національної економіки України стримується через низку проблем, які властиві банківській системі нашої країни, а саме:

- недостатній рівень капіталізації;
- низький рівень застосування банківського маркетингу для формування та закріплення позитивного іміджу банківського сектору;
- слабка структура менеджменту та корпоративного управління;
- відсутність у банківських установах ефективних механізмів та інструментів управління ризиками;
- недостатній рівень планування та реалізації стратегії розвитку, особливо інноваційного;
- низька рентабельність активів банків;
- «середня» якість банківських послуг/продуктів та обслуговування клієнтів;
- «слабка» конкурентоспроможність банківських і фінансово-кредитних структур України.

На основі аналізу стану банківського сектору національної економіки України можна виділити перспективи його розвитку, а саме:

- посилення національної економічної безпеки;
- залучення оптимального обсягу іноземних інвестицій до банківського сектору України;

- пошук шляхів вдосконалення банківського сектора з урахуванням світової практики, застосування міжнародних нормативних стандартів, що регламентують банківську діяльність;
- посилення ролі державних банків у банківському секторі та збільшення можливостей зростання їх частки у загальній кількості банківських установ;
- встановлення оптимальних пропорцій між приватними, державними та іноземними банками;
- розробка системи заходів щодо консолідації банківського сектора України;
- підвищення ефективності державного регулювання банківського сектора;
- спростити порядок реєстрації та встановлення пільгових економічних нормативів для регіональних та кооперативних банків;
- розробка систему контролю за банківськими об'єднаннями;
- розробка систему підтримки банківського сектору для усунення негативних тенденцій;
- забезпечення інноваційного розвитку банківського сектора;

- застосування сучасних ІТ-технологій у роботі з клієнтами для підвищення якості банківських послуг/продуктів та обслуговування відповідно до міжнародних стандартів якості;

- впровадження маркетингових інструментів та заходів для покращення іміджу та підвищення ступеня довіри населення до банківських установ.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальшого розвитку в цьому напрямку. Таким чином, можна зробити висновки про те, що банківський сектор є центральною ланкою в економічному житті, встановлює та зміцнює важливі зв'язки між промисловістю, торгівлею, сільським господарством та населенням. На сьогодні банківський сектор України знаходиться у складному становищі, існує низка проблем, які слід вирішувати. Разом з цим є перспективні напрями, які дозволять банківському сектору досягти розвитку та сприятимуть розвитку національної економіки України.

Детальне вивчення інноваційних аспектів розвитку банківського сектора національної економіки України матиме важливе значення при проведенні подальших досліджень.

Список літератури:

1. Лобозинська С. Економічний аналіз розвитку банківської системи України в роки незалежності / С. Лобозинська // Світ фінансів. – Тернопіль, 2013. – № 1(34). – С. 37-42.
2. Довгань Ж. Конкурентне середовище в банківській системі України в контексті забезпечення її фінансової стійкості / Ж. Довгань // Світ фінансів. – Тернопіль, 2011. – № 3(28). – С. 39-47.
3. Скоробогач О. Стан і тенденції розвитку процесів злиття і поглинання у банківській системі України / О. Скоробогач // Вісник Української академії банківської справи. – Суми, 2011. – № 1(30). – С. 62-66.
4. Діба М.І. Вплив глобалізації на банківську систему України / М.І. Діба, С.С. Осадчий // Вісник Національного банку України. – Київ, 2011. – № 11(189). – С. 19-23.
5. Стойка С.І. Основні тенденції та напрями розвитку банківського сектора Закарпатської області / С.І. Стойка // Науковий вісник Полтавського ун-ту економіки і торгівлі. – Полтава, 2013. – № 1(56). – С. 313-317.
6. Семенов А.Ю. Взаємодія банківського і реального сектору економіки України: основні тенденції / А.Ю. Семенов // Финансы, учет, банки. – Донецьк, 2010. – Вип. 16. – С. 181-188.
7. Ричка М. Роль банківського сектора України в умовах фінансової глобалізації / М. Ричка // Збірник наук. праць Інституту світової економіки і міжнародних відносин України. Київ, 2007. – Вип. 54. – С. 118-126.
8. Реверчук О. Банківський сектор та його структура в Україні / О. Реверчук // Формування ринкової економіки в Україні. – Львів, 2009. – Вип. 19. – С. 420-424.
9. Єпіфанов А.О. Методологічні складові ефективного розвитку банківського сектору економіки України: Монографія. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. – 417 с.
10. Крилова В.В. Перспективи консолідації банківського сектора України / В.В. Крилова, А. А. Крилова // Вісник Української академії банківської справи. – Суми, 2008. – № 1. – С. 76-81.
11. Пантелєєва Н.М. Вплив фінансових інновацій на ризики банківської діяльності / Н.М. Пантелєєва // Наука й економіка. – Хмельницький, 2013. – № 4(32), том 2. – С. 55-65.
12. Задорожнюк Н.О., Васильченко К.О. Дослідження інноваційних стратегій у банківському секторі України / Н.О. Задорожнюк, К.О. Васильченко // Економіка. Фінанси. Право. – Київ, 2014. – № 7. – С. 36-39.
13. Офіційний сайт Національного банку України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
14. Щомісячний дайджест «Обзор банковского сектора Украины», 2013-2014 роки / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kreditprombank.com/upload/content/510/>

Задорожнюк Н.А.

Одесский национальный политехнический университет

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ БАНКОВСКОГО СЕКТОРА НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ

Аннотация

Доказана актуальность и важность исследования банковского сектора. Выделены особенности банковского сектора Украины и рассмотрена его структура. Проанализированы структуры доходов и расходов банковского сектора Украины. Выделен ряд современных проблем банковского сектора Украины. Определены перспективные направления развития банковского сектора Украины.

Ключевые слова: банковский сектор, национальная экономика, структура, проблемы, перспективы развития, финансовые показатели.

Zadorozhniuk N.O.
Odessa National Polytechnic University

PROBLEMS AND PROSPECTS OF BANKING SECTOR DEVELOPMENT IN THE NATIONAL ECONOMY OF UKRAINE

Summary

The author proves relevance and importance of the study of the banking sector. Peculiarities of the banking sector of Ukraine and its structure are considered in the article. The structure of revenues and expenses of the banking sector of Ukraine is analyzed. A number of contemporary problems of the banking sector of Ukraine are provided. The perspective directions of development of Ukraine's banking sector are determined.

Keywords: banking sector, national economy, structure, problems, prospects, financial indicators.

УДК 336.14

МІСЦЕВИЙ БЮДЖЕТ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Здерчук Л.В., Поляк М.М.

Буковинський державний фінансово-економічний університет

У статті окреслено необхідність визначення пріоритетних напрямів реформи місцевих бюджетів в Україні, як реальної потреби забезпечення їхньої самостійності та ефективного функціонування з метою підвищення рівня життя населення. Виявлено ключові проблеми та перспективи удосконалення сфери фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування України в умовах сьогодення.

Ключові слова: бюджет, фінансове забезпечення, фінансовий механізм, місцевий економічний розвиток, доходи місцевого бюджету.

Постановка проблеми. Розвиток держави неможливий без розвитку регіонів, від того наскільки сильною є регіональна влада, як вона забезпечує соціальні послуги населенню. Розуміючи важливість цієї проблеми, на сучасному етапі розвитку всіх гілок влади постає питання необхідності вдосконалення теорії та практики сучасного державотворення, викликаного трансформаціями в політичній системі суспільства, проведенням адміністративно-територіальних, регіональних реформ, впровадженням конструктивного соціального партнерства між центром та територіями. Мова йде про концептуальну зміну функцій і повноважень місцевих державних адміністрацій і формування виконавчих органів місцевих рад, що передбачено Європейською хартією місцевого самоврядування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Місцеві фінанси досліджувались багатьма українськими та зарубіжними вченими-економістами та фінансистами зокрема такими, як О. Д. Василик, В. В. Зайчикова, О. П. Кириленко, В. І. Кравченко, О. Я. Лилик, О. О. Сунцова, С. В. Слухай, А. Шахом, Р. Белом, У. Тіссеном, К. Фостером та іншими. Варто зазначити, що проблеми формування та оптимізації дохідної частини місцевих бюджетів, наповнення їх бази та пошук зростання власних доходів постійно перебувають в центрі уваги багатьох науковців, зокрема, В. М. Опаріна, О. Р. Романенко, О. П. Кириленко, Н. І. Вовни, І. О. Кулика, І. В. Алексеєв, А. М. Бабич та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Для ефективного розвитку місцевих бюджетів важливим є забезпечення їхньої самостійності. Досі не вирішеними залишаються нагальні питання взаємодії місцевих бюджетів з державою у напрямку підвищення децентралізації місцевого самоврядування.

Мета статті. Метою роботи є з'ясування сучасного стану та організації місцевих фінансів та обґрунтування підходів щодо вдосконалення організації фінансів місцевих органів влади.

Виклад основного матеріалу. Із кожним роком місцеві бюджети набувають дедалі більшої ваги як за обсягом фінансових ресурсів держави, так і щодо вирішення соціально-економічних проблем регіонів, де проживає переважна частина населення України.

В свою чергу доходи місцевих бюджетів є основою фінансової бази органів місцевого самоврядування та вирішальним фактором регіонального розвитку. Наявність доходів місцевих бюджетів закріплює економічну самостійність місцевих органів самоврядування, активізує господарську діяльність, дозволяє їм розвивати інфраструктуру та фінансовий потенціал регіону, виявляти і використовувати резерви фінансових ресурсів, що розширює можливості місцевих органів влади у задоволенні потреб населення.

Розглянемо особливості формування доходів місцевих бюджетів в Україні за період 2008-2012 рр. Варто відмітити тенденцію збільшення доходів місцевих бюджетів за цей період (рис. 1).

Це об'єктивно пов'язано зі збільшенням обсягів ВВП, зростанням розміру мінімальної заробітної плати, розвитком економіки регіонів та розвитком мережі сфери надання послуг. Проте, як засвідчують дані рис. 1, зростання є помірним, а після спаду у 2011 році на 3,9%, їх обсяг у 2012 році і далі продовжує бути нижчим в порівнянні з 2010 роком. Таке зростання доходів місцевих бюджетів аж ніяк не зменшує рівень залежності регіонів від Державного бюджету України, який продовжує значною мірою фінансувати виконання функцій, покладених на органи місцевого самоврядування.